

De viktigste lovendringene i forbrukerkjøpsloven

OPPSUMMERING AV ENDRINGENE I FORBRUKERKJØPSLOVEN

Lov om endring i forbrukerkjøpsloven trådte i kraft første nyttårsdag, 01.01.2024. Forbrukerkjøpsloven gjelder som kjent kjøp der selger er næringsdrivende, og kjøper er forbruker (privatperson). De nye endringene vil skjerpe selgers ansvar og tilsvarende styrke forbrukernes rettigheter. Dette er ikke godt nytt for båtbransjen, som vil ha utfordringer med å øke prisene for å møte strengere regler bl.a. knyttet til behandling av reklamasjonssaker.

I EU er det økt fokus på forbrukerrettigheter, og endringene baseres på allerede vedtatt EU-regelverk (EUs forbrukerkjøpsdirektiv (EU) 2019/771). Dette direktivet er i utgangspunktet totalharmonisert. Dette innebærer at det ikke er adgang til å fastsette regler i norsk rett som verken gir et lavere eller et høyere forbrukervern enn det direktivet fastsetter, med mindre direktivet tillater det. Direktivet fra 1999 er motsetningsvis et minimumsdirektiv, som tillater at det i norsk rett gis et mer omfattende vern til fordel for forbrukeren, enn det direktivet fastsetter.

Formålet med endringene er å gjøre loven mer moderne og tilpasset den teknologiske utviklingen. Det fremgår av lovproposisjonen (lovforarbeidene) at Forbrukerrådet gir uttrykk for å være fornøyd med departementets forslag til gjennomføring, og Forbrukertilsynet «støtter i stor grad departementets lovforslag, men med enkelte forslag til presiseringer.» De viktigste forslagene til lovendringer vil oppsummeres nedenfor.

1. INNLEDNING

1.1 Forbrukerkjøpslovens ufravikelighet

Etter forbrukerkjøpsloven (fkjl.) § 3, er det ikke tillatt for selger å inngå en avtale som gir forbrukeren dårligere vilkår enn det som følger av forbrukerkjøpslovens regler. Loven er altså ufravikelig. Selgeren kan motsetningsvis inngå avtale med bedre vilkår for forbrukeren enn det som er fastsatt i loven.

Ufravikeligheten gjelder imidlertid ikke alle lovens bestemmelser. Enkelte bestemmelser i forbrukerkjøpsloven kan likevel fravikes ved avtale.

Intet av dette er nytt, men er likevel et vesentlig utgangspunkt å ta med seg.

2. LOVENDRINGENE

2.1 Loven utvides til å gjelde digitale ytelser

Etter fkjl. § 2, skal loven nå også gjelde for digitale ytelser. Dette gjelder der de digitale ytelsene etter kjøpsavtalen skal leveres sammen med tingen, og er sammenknyttet med tingen på en slik måte at ytelsene er nødvendige for tingens funksjoner. Eksempler på dette etter lovforarbeidene vil være varer som treningsklokke eller smart-TV, med tilknyttede applikasjoner. Dersom en båt er avhengig av digitale ytelser, som eksempelvis kartplotter eller GPS-funksjon, og dette anses nødvendig for båtens funksjon, vil forbrukerkjøpsloven også gjelde for disse funksjonene.

Digitale ytelser som ikke anses nødvendig for tingens funksjon, vil være underlagt digitalytelsesloven.

Vår ref: 23226 #1554122

BULL & CO ADVOKATFIRMA AS
Postadresse:
Postboks 6604 St. Olavs Plass, 0129 Oslo

T +47 23 01 01 01
Besøksadresse:
Universitetsgata 9, 0164 Oslo

E bull@bull.no
W www.bull.no
NO 981 459 326 MVA

2.2 Nye regler om tingens egenskaper – avvik fra lovens krav

Fkjl. § 15 (1) inneholder visse krav forbrukeren kan stille til varens egenskaper som art, mengde, kvalitet og funksjonalitet. Etter denne bestemmelsen er det nå fastsatt at dette vil også innebære at tingen skal leveres med veiledning om installasjon, og eventuelle oppdateringer, samt det som ellers følger av avtalen.

Det stilles videre spesifikke krav til varens egenskaper i fkjl. (3) bokstav a til e. I tillegg til tidligere kravene etter disse bestemmelsene, er det i de nye reglene fastsatt at varen skal leveres med relevant tilbehør som forbrukeren med rimelighet kan forvente å få, slik som innpakning, installasjonsveiledning, bruksanvisning, eller annen veiledning.

Elektroniske produkter på markedet i dag, krever ofte programvare- og sikkerhetsoppdateringer for å fungere som de skal. I fkjl. § 15 (4), er det nå inntatt nye regler for oppdatering av digitale ytelser. Forbrukeren vil nå ha krav på at selger leverer oppdateringer som er nødvendige for at produktet skal fungere som den skal. Dersom avtalen gjelder én enkelt levering av en digital ytelse, gjelder kravene til nødvendige oppdateringer i en tidsperiode som forbrukeren med rimelighet kan forvente, ut fra bl.a. typen og formålet med tingen og den digitale ytelsen. Gjelder avtalen en løpende levering av den digitale ytelsen, gjelder kravene til nødvendige oppdateringer så lenge den digitale ytelsen skal leveres, men likevel i minst to år etter varen er levert.

Etter fkjl. § 15 (2) stilles det nå strenge krav for å kunne fravike forventningene til varens egenskaper som nevnt over. Dersom dette skal fravikes krever det at selgeren ved inngåelsen av avtalen, opplyser om at en bestemt egenskap ved tingen vil avvike fra kravene i loven, og forbrukeren må i tillegg uttrykkelig og særskilt aksepterte dette avviket.

Etter fkjl. § 15 (5) er det likevel slik at forbruker kan bli ansvarlig for mangler som skyldes at forbrukeren har unnlatt å installere nødvendige oppdateringer innen rimelig tid, og som selgeren både har informert forbrukeren om at var tilgjengelige og har informert om konsekvensene manglende installering. Dersom forbrukerens manglende installering skyldes feil i installasjonsveiledningen, vil selger likevel bli ansvarlig.

2.3 Kjøp - «som den er»

Den tidligere bestemmelsen i fkjl. § 17 fastsatte at brukte ting kunne bli solgt med et «som den er»-forbehold. Dette er nå opphevet, slik at det ikke lenger vil være lov å selge en vare «som den er». Selger vil med dette få et større ansvar for å opplyse om eventuelle feil/mangler ved varen, som avviker fra de alminnelige kravene til kvalitet og funksjonalitet. Dersom dette ikke opplyses om, vil forbrukeren kunne ha et mangelskrav mot selger. Denne endringen vil kunne få stor betydning ved salg av brukte båter.

2.4 Uriktig installering er en mangel

Fkjl. § 17 er nå erstattet med regler om at når feil ved tingen skyldes uriktig installering, vil dette anses som en mangel. Dette er en praktisk problemstilling nå som flere varer nettopp leveres sammen med en digital ytelse, som normalt avhenger av installering.

Uriktig installering vil utgjøre en mangel i de tilfellene der installeringen er del av kjøpsavtalen og ble utført av selgeren, eller under selgerens ansvar. Dette vil også være tilfellet der forbrukeren utfører installeringen, og den uriktige installeringen skyldes feil eller mangler i installasjonsveiledningen som ble levert av selgeren.

2.5 Betydelig utvidelse av selgers mangelsansvar – bevisbyrde

Etter fkjl. § 18 (1), er det tidspunktet da varen ble levert som skal legges til grunn ved bedømmelsen av om en vare har en mangel. Dette selv om mangelen viser seg på et senere tidspunkt. Det skal nå gjelde en spesialregel for digitale ytelser som leveres over en løpende periode. For disse tilfellene kan ikke tidspunktet for leveringen av varen legges til grunn for mangelbedømmelsen. Vurderingen skal her baseres på når den digitale varen ble, eller skulle blitt levert.

Etter den tidligere fkjl. § 18 (2) ville en mangel/feil ved varen som viste seg innen seks måneder etter forbrukeren tok over varen (risikoens overgang), bli ansett for å ha foreligget på tidspunktet for overleveringen. Etter den nye fkjl. § 18 (2) utvides denne perioden til to år. Det vil si at dersom en mangel/feil oppdages innen to år etter leveringen, skal denne feilen antas å ha eksistert på tidspunktet for overleveringen til forbruker, med mindre selger motbeviser dette. For å unngå mangelsansvar, vil da være opp til selgeren å motbevise at mangelen forelå på overleveringstidspunktet. Denne endringen vil gjøre det enklere for forbruker å nå frem med klage på feil ved båten som oppstår innen to år etter kjøpet.

2.6 Garantivilkår

Fkjl. § 18 a (4) presiserer nå at garantivilkår som presenteres i reklame, vil gjelde for forbrukeren dersom de er mer fordelaktige for forbrukeren enn de vilkårene som er inntatt i garantierklæringen.

2.7 Retting/omlevering

I fkjl. § 29, om retting og omlevering (avhjelp) er det inntatt noen tilpasninger. Etter fkjl. § 29 (1), er utgangspunktet at forbrukeren selv kan velge mellom retting eller omlevering av varen. I tilfeller der kostnadene, enten ved retting eller ved omlevering, er urimelig høye sammenlignet med den andre, skal den rimeligste løsningen likevel velges.

Videre innføres det i fkjl. § 29 (2) en mulighet for selger å unngå avhjelp et problem. Selger kan nekte å avhjelpe mangelen i tilfeller der både retting og omlevering er umulig å gjennomføre eller vil påføre selger uforholdsmessig høye kostnader. Om kostnadene er uforholdsmessige må bero på en helhetsvurdering hvor det blant annet skal legges vekt på verdien av en mangelfri ting og mangelens betydning.

Selger skal som tidligere uansett ha rett til å tilby en løsning på problemet selv (defensiv avhjelpsrett). Med de nye endringene er kravet om at selgers tilbud om avhjelp må komme «uten opphold», opphevet. Det kreves ikke lenger at selger må komme med et tilbud om avhjelp umiddelbart, men det er fortsatt forventet at selgeren handler innen en rimelig frist.

2.8 Tilby erstatningsgjenstand i avhjelpsperioden

Det er gjort en presisering i fkjl. § 30 (1) om gjennomføring av avhjelp. Avhjelp er en fellesbetegnelse på retting og omlevering. Bestemmelsen fastslår som tidligere at avhjelp skal skje uten kostnad og vesentlig ulempe for forbrukeren, samt innen rimelig tid. I vurderingen av hvorvidt selgerens avhjelp kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren og innen rimelig tid, presiserer bestemmelsen nå at det vil kunne tillegges vekt om selgeren tilbyr forbrukeren en erstatningsgjenstand for egen regning i avhjelpsperioden.

2.9 Antall reparasjonsforsøk av feil/mangler

Antallet forsøk selger kan gjennomføre for å rette en mangel/feil ved varen, er nå snevret inn. Etter fkjl. § 30 (4), har selgeren nå anledning til å gjennomføre kun ett forsøk på å rette feilen. Dette gjelder uavhengig av om det gjelder samme feil eller for nye feil som oppstår. Lovendringen vil i praksis kunne gjøre det enklere for forbrukeren å kreve prisavslag eller heving av kjøpet.

I de tilfellene der det er rimelig grunn til det, vil selger likevel i enkelte tilfeller kunne kreve å rette mangelen/feilen flere ganger. Hvorvidt det er rimelig at selgeren får anledning til å gjennomføre avhjelp på nytt, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering basert på argumenter fra begge sider. Typiske tilfeller der det kan vurderes om det er rimelig at selger får flere reparasjonsforsøk, er der varen er spesielt dyr eller teknisk kompleks. Et nytt rettingsforsøk vil også kunne være rimelig der det har oppstått en ny mangel, potensielt lenge etter at den første ble reparert. Miljø- og bærekraftshensyn vil også kunne tale for at selgeren får flere rettingsforsøk.

2.10 Retten til å heve kjøpet utvides

Forbrukerens rett til å heve kjøpet ved mangler er regulert i fkjl. § 32. I stedet for prisavslag kan forbrukeren kreve at kjøpet heves, med mindre selger beviser at mangelen er uvesentlig. Det er nå selgeren, og ikke forbrukeren som har ansvaret for å bevise at mangelen er uvesentlig, for å unngå hevingskrav.

Det avgjørende for å vurdere om en mangel ikke er uvesentlig, er om den gir forbrukeren en rimelig grunn til å si seg løs fra kontrakten. Dette innebærer at mangelen ikke kan være ubetydelig for forbrukeren.

2.11 Klarere regler for hvem som skal bære kostnadene ved heving

Ved heving skal forbrukeren sørge for at tingen leveres tilbake til selgeren. Det kreves en mer aktiv medvirkning fra forbrukerens side enn å stille tingen til selgerens disposisjon på egen bopel. Fkjl. § 49 fastsetter at det er selgeren som må ta kostnadene for å få tingen tilbakelevert. Selgeren skal tilbakebetale kjøpesummen for varen når tingen mottas, eller forbruker har dokumentert at varen er sendt.

2.12 Nye regler for heving der deler av varen er mangelfull

De tidligere § 57 og § 58 i forbrukerkjøpsloven, har blitt slått sammen til en paragraf, § 57. Bestemmelsen fastslår at der en forbruker kjøper en vare, og en del av det kjøpte har en feil eller mangelfull, så kan forbrukeren nå velge å heve ikke bare den mangelfulle delen, men også den andre delen av varen som ikke er rimelig å beholde. Dette innebærer at selv om det bare er en del av det solgte som har en mangel, kan det vurderes om hele kjøpet skal heves, basert på om varen er delelig eller ikke, og hvor viktig de ulike delene er.

3. MEGLEROPPDRA

En selger kan engasjere en megler/mellommann i næringsvirksomhet som representant ved inngåelse av kjøpsavtalen med forbrukeren. I forbrukerkjøpsloven er meglerens ansvar regulert i § 1 (4). Bestemmelsen innebærer at selger og megleren som hovedregel blir solidarisk ansvarlig for at forpliktelsene etter kjøpsavtalen med forbruker blir oppfylt riktig. Dersom det oppstår en mangel, kan forbrukeren velge om ansvaret skal rettes mot selgeren og/eller mot megleren.

Megleren vil imidlertid ikke bli solidarisk ansvarlig med selger dersom megler i forkant av salgsavtalen har gjort forbrukeren uttrykkelig oppmerksom på to forhold; megleren må både opplyse om at de bare opptrer som en megler, og at de ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren.

For å være sikker på at megleren skal være ansvarsfri vil det i tillegg være viktig å opplyse forbrukeren om hvem den egentlige selgeren er, slik at forbrukeren kan rette mangelskrav mot den reelle selger. Forbrukeren vil likevel oppnå forventet forbrukervern ved at eventuelle krav kan rettes mot den opprinnelige selgeren.

For å sikre en klar forståelse mellom partene er det viktig å inkludere en klausul i kjøpsavtalen som tydelig fraskriver megler ansvar. Slik klausul er lagt inn i den såkalte Norboat standardkontrakten, punkt 9.